

GENİŞLETİLMİŞ ÜRETİCİ SORUMLULUĞU TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ

HOŞ GELDİNİZ

Bu sözlük **Geniştirilmiş Üretici Sorumluluğu** Extended Producer Responsibility – EPR) alanında ve atık yönetimi sektöründe yaygın olarak kullanılan terimlerin bir derlemesidir. Sözlük, Geniştirilmiş Üretici Sorumluluğu ve atık yönetiminde sıkça geçen terimlerin anlam ve yorumuna uyum getirecek şekilde ortak bir referans noktası oluşturmaya çalışmakta ve sektörümüzde kullanılan günlük terimlerin bütün paydaşlar tarafından daha iyi anlaşılmasını sağlayarak yanlış anlama ve algılamaları azaltmayı amaçlamaktadır. Bu şekilde iş dünyası ve atık sektöründen terimleri içeren bu sözlüğün farklı paydaşları arası iletişimi de güçlendirmesi hedeflenmektedir.

Sözlüğümüzde “Ada Çözümleri”nden “Yeşil Nokta”ya kadar birçok terim bulunmaktadır; umarız aradığınız her terimin tanımını burada bulabilirsiniz.

Sonuç olarak, arzumuz, sözlüğü faydalı ve bilgilendirici bulmanızdır. Sözlük aynı zamanda yaşayan bir belge olduğu için, ekleme veya daha fazla açıklama için önerisi olan kullanıcıların geri bildirimini bizi memnun edecektir.

İlgili paydaşların bu sözlüğü kendi web sayfalarında kullanma talebiyle gelmelerine de ayrıca çok seviniriz.

Sizden gelecek haberleri heyecanla bekliyoruz!

A

Automatic Sorting Otomatik Ayırma

Geri dönüştürülebilir/kazanılabilir belli malzeme tür veya alt türlerinin toplanmış atıkların arasından otomatik olarak ayrılması. Bu işlem, NIR (yakın kızılötesi) veya fotoselli ayırma sistemi kullanan makinelerle gerçekleştirilir. Elle ayırma işlemine oranla daha kaliteli sonuç verir.

Awareness Building Farkındalık Yaratma

Atık yönetimiyle ilgili çeşitli konularda halk da dahil olmak üzere bütün paydaşları bilinçlendirmek, katılımı ve iletişimi teşvik etmek.

Away-from-Home (Out-of-Home) Evden Uzak (Ev Dışı)

Vatandaşların, evsel ambalaj atığı özelliklerine sahip ambalaj atıklarını ürettikleri ev dışı her türlü alan (Parklar, plajlar, toplu taşıma durakları, eğlence yerleri, ofisler vb.).

B

Bio-based Packaging Biyolojik Temelli Ambalaj

Tamamen veya kısmen biyokütleden (bitki) elde edilmiş malzeme veya ürün. Biyoplastikler için kullanılan biyokütle, mısır, şeker kamışı, selüloz veya kastor yağı bitkisi gibi kaynaklardan elde edilir. Günümüzde Avrupa ambalaj pazarında kullanılan biyoplastik malzemelerin yelpazesi başlangıçta olduğundan çok daha geniştir. Farklı uygulamalarda kullanılan polimerler biyolojik temelli, biyobozunur ya da her ikisinden olabilir.

Biodegradation Biyobozunma

Ortamda bulunan mikroorganizmaların malzemeleri su, karbondioksit ve biyokütle gibi doğal maddelere dönüştürdüğü bir süreç. Biyobozunma süreci, çevresel koşullara (konum, sıcaklık vb.), malzemenin kendisine ve uygulamaya göre değişir. Bu nedenle süreçler ve sonuçları farklılık gösterebilir.

Bioplastics Biyoplastikler

Biyolojik temelli, biyobozunur veya her iki özelliği de olan plastik malzeme grubu.

Blue Bag Mavi Torba

Plastik, metal ve içecek kartonu gibi kompozitlerden oluşan ambalaj atıkları grubunun tek bir poşetle kapıdan çöplerden ayrı toplanması amacıyla kullanılan sistem (Örn. Belçika ve Lüksemburg).

Branch Solution Sektör Çözümü / Yan Çözüm

Belli kategorilerde ambalajın finansmanı, toplanması ve geri dönüşümü için geliştirilmiş, bireysel uyumun geçerli olduğu ayrı bir sistem. Terimin kaynağı, Avrupa Birliği Ambalaj Direktifi'nin Almanya'daki uygulamasıdır. Sorumlu şirketler, bir uyum programına katılmaktansa "sektör çözümü" adı verilen bir sisteme katılabilirler. Bu çözüm, sadece belli bir sektör ve ona özgü ambalaj için bir toplama ve geri kazanım sistemi sunmaktadır. Söz konusu sistem ilk olarak benzinliklerde oluşan kullanılmış motor yağı ambalajları için geliştirilmiştir.

Bring Center Getirme Merkezi

Vatandaşların ayrı olarak topladıkları malzemeleri getirmeleri gereken konteyner alanı.

T.C. MEVZUAT TANIMI

Atık Getirme Merkezi : Kaynağında ayrı toplanan atıkların geri kazanıma ve/veya bertarafı gönderilmesi amacıyla bırakıldığı merkezler.

C

CEN Standards for Packaging and Packaging Waste

Ambalaj ve Ambalaj
Atıkları için CEN
Standartları

Chemical Recovery Kimyasal Geri Kazanım

Avrupa Komisyonu'nun talebi üzerine hazırlanmış bu standartlar, 94/62/EC sayılı Ambalaj ve Ambalaj Atıkları Direktifi'nin şartlarını desteklemek için kullanılır. Avrupa Komisyonu, ambalaj ve ambalaj atığı için bu standartların geliştirilmesini talep ettiği gibi, "Kompostlama ve biyobozunma yoluyla geri kazanılabilir ambalaj için şartlar – Ambalajın nihai kabulü için deney aşamaları ve değerlendirme kriterleri" adlı belgenin de hazırlanmasını istemiştir.

ISO'nun ambalaj ve çevre alanındaki 18601:2013 standartlarına göre kimyasal geri kazanım, "değerli kimyasal maddeleri geri kazanmak için, kullanılmış ambalajın, hidroliz, glikoliz, metanoliz, katalitik reaksiyon, termal reaksiyon ve başka kimyasal süreçlerle kimyasal bir işleme tabi tutulmasıdır – kullanılmış ambalajı doğal kaynakların yerine ikame etme sürecidir."

Cherry-picking Kolaycılık

Bazen sorumlu şirketlerin veya uyum programlarının, yasal sorumluluklarını yerine getirmek için kapsamı dışında kalan faaliyetleri gerçekleştirerek ya da koordine ederek ve/veya kapsamı dahilinde olması gereken faaliyetleri gerçekleştirilerek uyguladığı bir strateji. Bu stratejiyle, işletmelerin operasyonları, aslında kapsamına uygun bir şekilde yasal sorumluluklarını yerine getirecekleri zaman olması gerekenden daha kolay veya daha ucuz bir şekilde gerçekleştirilmiş olur.

Collection Toplama

Toplama, atık yönetimi sürecinin bir parçası olup, (katı) atığın kullanım noktasından (Örn. özel konut) alınarak geri kazanım veya düzenli depolama alanına taşınıp, boşaltılmasıdır.

Commingled Collection Karışık Toplama

Karışık toplama, atık malzemelerin, daha sonra özel olarak geliştirilmiş tesislerde geri dönüşüm/geri kazanım için ayrılmak üzere, karışık olarak toplanmasıdır. Genelde çeşitli ambalaj malzemeleri, gazete ve başka kağıt ve karton ürünleriyle birlikte toplanır. Bu toplama yöntemi İngiltere'de daha çok "Mavi Kutu" veya Yunanistan'da ise "Mavi Konteyner" olarak bilinir.

Commercial Packaging Ticari Ambalaj

Ticari ambalaj, satış noktalarında oluşan bütün ambalaj atıklarının kapsar ve genelde ikincil ile üçüncül ambalajı içerir. Satış noktası/ alışveriş merkezinin herkese açık olan getirme merkezlerinde ve/veya konteynerlerinde toplanan malzeme, evsel ambalaj atığı olarak kabul edilir.

Communication Campaigns İletişim Kampanyaları

İletişim kampanyaları, çeşitli alanlardan büyük grupların bilgi, tavır ve davranışlarını etkilemek için geliştirilen stratejileri kapsar. Bu kampanyaların amacı, organize iletişim faaliyetleri yoluyla nispeten iyi tanımlanmış büyük kitleleri bilgilendirmek, ikna etmek veya davranışlarını değiştirmeleri için teşvik etmektir.

Compliance Fee Yükümlülük Bedeli

Ambalaj atıkları geri kazanım sistemine (Yetkilendirilmiş kuruluş) kanalıyla katılan sorumlu şirketlerin pazara sürdükleri ürünler için ödediği maddi katkıdır. ("Hizmet bedeli" olarak da düşünülebilir.)

C

Compliance Scheme Uyum Programı/ Yetkilendirilmiş Kuruluş

Sanayi kuruluşlarının belli bir mevzuattan kaynaklanan belirli yükümlülüklerine uyum sağlaması amacıyla bu şirketler adına faaliyette bulunan organizasyon. Ambalaj sektöründe genelde (ambalaj) geri kazanım organizasyonu ifadesiyle eşanlamı olarak kullanılır. Bir uyum programı bazen müşterilerinin yasal sorumluluklarını devralabilir (Örn. geri kazanım oranlarına ulaşmak).

T.C. MEVZUAT TANIMI

Üretici, ithalatçı ve piyasaya sürenlerin sorumluluğu kapsamında yükümlülük getirilen üreticiler, ithalatçılar ve piyasaya sürenler, ürünlerinin faydalı kullanım ömrü sonucunda oluşan atıklarının toplanması, taşınması, geri kazanımı, geri dönüşümü ve bertaraf edilmelerine dair yükümlülüklerinin yerine getirilmesi ve bunlara yönelik gerekli harcamalarının karşılanması, eğitim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi amacıyla Bakanlığın koordinasyonunda bir araya gelerek oluşturdukları tüzel kişiliğe haiz birlikler.

(Atık Yönetimi Yönetmeliği)

Compostable Packaging (Industrial)

Kompostlanabilir Ambalaj (Endüstriyel)

EN 13432:2000 endüstriyel kompostlama yoluyla geri kazanılabilir ambalaj için gerekli şartları belirler. Bu standarda göre bir malzemenin kompostlanabilir sayılması için aşağıdaki özelliklere sahip olması gerekir:

- 6 ayda >%90 biyobozunur;
- 3 ayda >%90 parçalanabilir;
- Kompostlama süreçlerine olumsuz etkisinin olmaması;
- Ağır metal seviyesinin düşük olması ve nihai kompost üzerinde olumsuz etkisinin olmaması.

Kompostlanabilirlik, bir ürün, ambalaj veya ilgili bileşenin belli şartlar altında (Örn. belli bir sıcaklıkta, sürede vb.) biyobozunmasına imkan tanıyan bir özelliğidir. Bu belli şartlar Avrupa endüstriyel kompostlama standardı EN 13432 gibi standartlarda tanımlanmıştır. Bu standarda uyan malzeme ve ürünler ona göre tescil ettirilip etiketlenebilir.

Corporate Social Responsibility (CSR)

Kurumsal Sosyal Sorumluluk (KSS)

Avrupa Komisyonu KSS'yi, işletmelerin toplum üzerindeki etkilerine karşılık sorumluluğu olarak tanımlamaktadır. İşletmelerin, sosyal sorumluluklarını eksiksiz bir şekilde yerine getirebilmesi için, paydaşlarıyla yakın işbirliği içinde çalışması; sosyal, çevresel, etik, insan hakları ve tüketici sorunlarını ticari faaliyetlerine ve ana stratejilerine entegre edecek bir süreci hayata geçirmiş olması gerekir.

Curbside Collection

Kaldırımdan Toplama

Kapıdan kapiya toplamadan farklı olarak atıkların kova ve/veya torbalarla eve yakın kaldırım kenarından toplanması anlamına gelir.

D

Deposit Refund System

Depozito İade Sistemi

Depozito iade sisteminde ürün satın alınırken ödenen ek bir bedel, ürün geri getirildiğinde iade edilir.

T.C. MEVZUAT TANIMI

Depozito uygulaması: Tekrar kullanılabilir ve tek yönlü ambalajların, ürünün satıldığı noktadan iade alınması suretiyle piyasaya süren tarafından kurulan toplama sistemi.

(Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği)

Design for Recycling

Geri Dönüşüm Odaklı Tasarım

Bir ürün veya ambalajı tamamiyle geri dönüştürülebilir bir şekilde tasarlamaya yönelik strateji ve/veya operasyon. Bu mümkün değil ise, geri dönüştürülebilir kısmın payı olabilecek en yüksek hale getirilir. Geri dönüşüm odaklı tasarım yönteminde, ambalajın geri dönüşümünü mümkün kılmak ya da kolaylaştırmak için ürünlerin tasarım aşamasına birtakım geri dönüştürülebilirlik kriterleri dahil edilmiştir (Örn. parçalarına ayırmada kolaylık, parça/bileşenlerini sökmede kolaylık vb.). Çok katlı ambalajdan kaçınılması, çeşitli renklerin yerine şeffaf ambalajların tercih edilmesi veya şişelerde giydirmeden kaçınılması bu çabaya örnek gösterilebilir.

Disposal

Bertaraf

Avrupa Birliği Atık Çerçeve Direktifi'ne göre bertaraf, "işlemin ikinci bir sonucu olarak bazı maddeler veya enerji elde edilse bile geri kazanım olmayan herhangi bir işlemdir."

T.C. MEVZUAT TANIMI

Bertaraf: İkincil amacı enerji geri kazanımı olsa dahi geri kazanım olarak kabul edilmeyen ve ek-2/A'da yer alan işlemlerden herhangi biri.

(Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği)

Door-to-Door Collection

Kapıdan Kapiya Toplama

Kapıdan kapiya toplamada atıklar doğrudan; mesken olarak kullanılan, torba veya konteyner gibi toplama araçlarını bulunduran konutlardan toplanmaktadır.

Dual System

İkili Sistem

Özel kuruluşların, belediyenin toplama sistemine paralel olarak, toplama altyapısı ve hizmetlerini organize ettiği sistemdir. "İkili" sistemin özelliği, mevcut atık toplama sistemine paralel ikinci bir ambalaj atığı toplama sisteminin, yerel yönetimlerin fiziksel ve/veya maddi katkısı olmaksızın işliyor olmasıdır. Sistem, yerel yönetimlerden bağımsız bir şekilde, bir veya daha fazla yetkilendirilmiş kuruluş tarafından fiziksel ve maddi olarak sorumlu şirketler adına yürütülür. Bu yaklaşım 1990'da Almanya'da Der Grüne Punkt Duales System Deutschland GmbH tarafından ilk olarak hayata geçirilmiş, sonrasında ise benzer şekilde Avusturya ve İsveç'te de uygulanmıştır. Ardından Fransa, diğer Avrupa ülkelerinin çoğunda kabul gören "sorumluluk paylaşımı" yaklaşımı geliştirilmiştir.

Dump Site

Çöplük

Çöplük, atık malzemelerin yasadışı ve genelde Avrupa ve ülke standartlarına aykırı bir şekilde boşaltıldığı bir alandır. AB Düzenli Depolama Direktifi'ne (1999/31/EC) göre düzenli depolama alanlarının kullanılabilmesi için birtakım şartları karşılamaları gerekmektedir.

E

Ecodesign
Ekolojik Tasarım

Education Programs
Eğitim Programları

End-of-Waste Criteria
Atık Olmaktan Çıkış
Kriterleri

Energy Recovery
Enerji Geri Kazanımı

**EPR Scheme/
Organization/System**
GetS Programı/
Organizasyonu/
Sistemi

**Essential
Requirements**
Temel Şartlar

EXPRA
EXPRA

Ekolojik tasarım, bir ürünün yaşam döngüsü süresince çevreye yapacağı etkinin özellikle dikkate alındığı bir tasarım yaklaşımıdır.

Eğitim programlarının amacı, toplumu, atıklardan kaynaklanabilecek çevre kirliliğiyle ilgili eğitmektir.

Avrupa Komisyonu'nun tanımına göre atık olmaktan çıkış kriterleri, bazı atıkların ne zaman atık olmaktan çıkıp, ürün (veya ikincil ham madde), statüsü kazandığını belirler. 2008/98/EC sayılı Atık Çerçeve Direktifi Madde 6 (1) ve (2)'ye göre bazı belirlenmiş atıklar bir geri kazanım işleminden (geri dönüşüm dahil) geçtiyse ve, özellikle aşağıdakiler olmak üzere, belli yasal şartlara uygun olarak geliştirilmiş özel birtakım kriterlerle uyumluysa atık statüsünden çıkar:

- Madde veya nesne yaygın olarak belli amaçlar için kullanılıyordu;
- Madde veya nesne için mevcut bir pazar veya talep bulunmaktadır;
- Kullanımı yasaya uygundur (Madde veya nesne belli amaçlar için aranan teknik şartları karşıladığı gibi ürünlerle ilgili mevcut mevzuata ve standartlara da uygundur).
- Kullanımı çevre ve insan sağlığı üzerinde genel olarak olumsuz bir etkiye yol açmayacaktır.

Plastik atıkların geri kazanımı ve geri dönüşümü hakkındaki ISO 15270:2008 standartlarına göre enerji geri kazanımı, "doğrudan ve kontrollü yanma yoluyla kullanışlı enerji üretimi" anlamına gelmektedir.

T.C. MEVZUAT TANIMI

Yanabilir özellikte olan ambalaj atıklarının, ısı geri kazanımı amacıyla tek başına veya diğer atıklarla birlikte, doğrudan yakılarak enerji üretiminde kullanılması.

(Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği)

Genelde (ambalaj) geri kazanım organizasyonlarıyla eşanlımlı kullanılır.

T.C. MEVZUAT TANIMI

Bkz. Uyum Programı

Avrupa Birliği Ambalaj ve Ambalaj Atıkları Direktifi (94/62/EC) Ek II'de ambalaj ve ambalaj atıkları için temel şartlar tanımlanmaktadır. Bunlar arasında ambalajın tasarımı, imalatı ve içeriği; ambalajın tekrar kullanımı ile ilgili şartlar bulunduğu gibi, ambalajın geri kazanıma uygunluğuyla ilgili şartlar da bulunmaktadır.

Extended Producer Responsibility Alliance (Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu Birliği)
www.expra.eu

**Extended Producer
Responsibility (EPR)**
Genişletilmiş Üretici
Sorumluluğu (GÜS)

Filler
Dolumcu

Free Rider
Bedavacı

Full Cost System
Tam Maliyet Sistemi

Üreticinin, yasal sorumluluklarını yerine getirebilmek için ürününden yaşam döngüsü boyunca sorumlu olduğu bir çevre politikası yaklaşımı. Bu yaklaşım, üreticinin ürünlerini hem çevreye en az zararı verecek malzemelerle, hem de geri dönüşümünü optimize edecek şekilde tasarlamaktan sorumlu olduğu anlamına gelir. Ayrıca üretici, geri dönüşüm odaklı olarak ürünlerinin toplanıp bertaraf edilmesinden de sorumludur. (OECD Tanımı: Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu, üreticinin bir ürünle ilgili sorumluluğunun ürünün yaşam döngüsündeki tüketici sonrası aşamaya doğru genişletildiği bir çevre politikası yaklaşımıdır.)

T.C. MEVZUAT TANIMI

Ürünlerin piyasada serbest dolaşımından ödün vermeden kaynakların etkin kullanımı amacıyla onarım, yeniden kullanım, parçalama ve geri dönüştürme işlemleri de dahil olmak üzere hayat süreleri boyunca verimli kullanılmasını dikkate alan ve bu kullanımı kolaylaştıran tasarımı, üretimi ve satışı desteklemede kullanılacak yöntemlerden birinin kullanıldığı sorumluluğu ifade eder.

(Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği)

Dolumcu veya marka sahibi, genelde ambalaj zincirinde ürünü geliştirip belli bir ambalaja koyan ekonomik oyuncudur.

Herhangi bir geri kazanım sistemine katılmayarak ya da sorumlu oldukları ambalajın tamamını bildirmeyerek yasal sorumluluklarını yerine getirmeyen sorumlu şirketler. (İlgili bakanlıkların sisteminde kayıtlı olmayan şirketler de Bedavacı olarak kabul edilebilir.)

"Tam maliyet sisteminde" sorumlu şirketler, kullanılmış ambalajın ayrı toplanması, ayrılması ve geri kazanımından kaynaklanan bütün masrafları ya yerel yönetimlere ya da atık yönetimi şirketlerine öder. Bu yaklaşım, aynı zamanda bir yetkili kuruluşun da yasal şartları karşılamak, hatta onların ötesine geçmek için gerekli bütün maliyetleri karşıladığı bir modeldir. Bu maliyetin içinde, ekolojik tasarım ve önleme; çevrenin çöple kirlenmesi konusunda kampanyalar; ambalaj atıklarının ayrı toplanmasını, ayrılmasını ve geri kazanımını teşvik etmek için bilinçlendirme kampanyaları ve başka iletişim faaliyetleri için yapılacak harcamalar bulunmaktadır.

E

F

G

Good Governance İyi Yönetişim

BM'ye göre yönetim "karar alma süreci ve kararların hayata geçirilme (veya geçirilmeme) süreci" olarak tanımlanabilir. Bu bağlamda iyi yönetişimde aşağıdaki sekiz kilit özellik bulunmaktadır:

- Katılımcılık
- Mutabakat odaklılık
- Hesap verebilirlik
- Şeffaflık
- Duyarlılık
- Etkililik
- Verimlilik

Green Dot Yeşil Nokta

Ambalajın üzerindeki "Yeşil Nokta" işareti, 94/62 sayılı Avrupa Ambalaj Direktifi ve ulusal mevzuatta tanımlanan ilkelere uygun olarak kurulmuş bir ulusal ambalaj geri kazanım şirketine (organizasyonu-na) maddi bir katkı ödendiğini gösterir. İşaretin kendisi Der Grüne Punkt Duales System Deutschland GmbH'nin ticari markasıdır ve Almanya'nın yanı sıra bütün Avrupa ülkelerinde kullanımı için lisansı PRO EUROPE asbl'ye verilmiştir. PRO EUROPE'un da Avrupa'daki çeşitli yetkilendirilmiş kuruluşlarla alt lisans anlaşmaları bulunmaktadır. Bu alt lisans sahipleri de ambalajının üzerinde Yeşil Nokta işaretini kullanmak isteyen şirketlerle sözleşmeler yaparak marka kullanımı yetkisi verebilmektedir.

Group Packaging Grup Ambalajı

94/62/EC sayılı Ambalaj ve Ambalaj Atıkları Direktifi'ne göre gruplanmış ambalaj, ikincil ambalajla eşanlamıdır.

T.C. MEVZUAT TANIMI

İkincil ambalaj: Birden fazla sayıda satış ambalajını bir arada tutacak şekilde tasarlanmış, üründen ayrıldığında ürünün herhangi bir özelliğinin değişmesine neden olmayan ambalajı

(Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği)

H

HDPE HDPE

HDPE (High density polyethylene-yüksek yoğunluklu polietilen) kısaltması genellikle Tip II plastik için kullanılır. HDPE plastik çoğunlukla süt ve meyve suyu gibi kısa raf ömrü olan içecekler için şişe yapımında kullanılır. HDPE'nin kimyasal direnci yüksek olduğundan, genelde deterjan ve ağartıcı gibi evsel ve endüstriyel kimyasallar için de tercih edilmektedir. Şeker kamışından elde edilen, biyolojik temelli bir versiyonu da bulunmaktadır. HDPE "PE-HD" simgesiyle, alışveriş poşeti ve koruyucu torba imalatında da kullanılmaktadır. HDPE geri dönüştürülerek, içine deterjan, şampuan, saç kremi ve hatta motor yağı gibi evsel kimyasallar konabilecek şişeler haline getirilebilir. Geri dönüştürülmüş HDPE plastik aynı zamanda boru, kova ve bidon, kalem, saksı, film ve levha, bank ve hatta köpek kulübesi yapımında da kullanılabilir. HDPE plastik aynı zamanda boru, kova ve bidon, kalem, saksı, film ve levha, bank ve hatta köpek kulübesi yapımında da kullanılabilir.

H

Home Composting Evde Kompost Yapımı

Evde kompost yapımı, temelde aerobik bir ortamda gerçekleşir. Organik atıkların, biyolojik olarak ortaya çıkan ısı sonucu termofilik ortamın oluşmasına imkan tanıyan kontrollü şartlar altında biyolojik olarak bozunması şeklinde tanımlanabilir. Buna daha büyük parçalı atıkların küçük ölçekli kompost makinelerinde daha soğuk aerobik parçalanması ve sıcaklığın psikrofilik (0-20 C°) ile mezofilik (20-45 C°) aralıklarda olduğu "yavaş yığıma" ("slow-stack") yöntemi de dahildir.

HORECA Sector HOREKA Sektörü

HOREKA, yemek hizmetleri endüstrisi ile yemek ve içecek hazırlayıp servis eden işletmelerden oluşan bir sektördür. Otel, restoran ve hazır yemek (catering) şirketlerini kapsar.

Household Packaging Waste Evsel Ambalaj Atığı

Evsel kaynaklı ambalaj atığı, hanelerin ürettiği ambalaj atığıdır. Genelde satış (veya birincil) ambalajı olmakla birlikte gruplanmış (veya ikincil) ambalaj da olabilir. (Endüstriden gelip de tesisin yemekhane, toplantı salonu gibi kaynaklarında oluşan ambalaj atıkları da evsel atık olarak düşünülmelidir. Getirme merkezlerinden ve AVM'ler gibi ticari mekanlardan toplanan malzemeler de evsel atık olarak kabul edilmelidir.) Bir diğer tanımı ise, "Temelde haneler tarafından olmak üzere, kuruluşlar ve küçük şirketler tarafından da üretilen ve belediyeler tarafından toplanan ambalaj atıklarıdır."

T.C. MEVZUAT TANIMI

Yönetmeliğin ek-4'ünün 20 kodlu bölümünde tanımlanan ve yönetiminden belediyenin sorumlu olduğu, evlerden kaynaklanan ya da içerik veya yapısal olarak benzer olan ticari, endüstriyel ve kurumsal atıklar.

(Atık Yönetimi Yönetmeliği)

Importer İthalatçı

İthalatçı, bir ülkeden ambalaj ve ambalajlı ürünler alıp bir başka ülkeye getiren işletme veya şahıstır.

Incineration Yakma

Yüksek sıcaklıklarda kontrollü yanma yoluyla atıkların bir fırında imha edilmesidir.

T.C. MEVZUAT TANIMI

Yakma tesisi: Atık kabul birimi, geçici depolama birimi, ön işlem birimi, atık besleme ve hava besleme sistemleri, kazan, baca gazı arıtım sistemleri, yakma sonucu oluşan kalıntıların düzenli depolanması ve atıksuların arıtılması için tesis içinde yer alan birimler, baca, yakma işlemlerini kontrol etmek ve yakma şartlarını izlemek ve kaydetmek için kullanılan ölçüm cihazları ve sistemler de dahil olmak üzere tesiste yer alan bütün birimleri kapsayan, ortaya çıkan yanma ısını geri kazanabilen veya kazanamayan, atıkların oksitlenme yoluyla yakılması, piroлиз, gazlaştırma veya plazma işlemleri gibi diğer termal bertaraf işlemleri de dahil olmak üzere termal yolla bertarafına yönelik her türlü sistem.

(Atıkların Yakılmasına İlişkin Yönetmelik)

Incineration with Energy Recovery
Enerji Geri Kazanımlı Yakma İşlemi

Incremental Costs
Ek Maliyet

Individual Producer Responsibility
Tekil Üretici Sorumluluğu

Industrial Composting
Endüstriyel Kompost Yapımı

Industrial Packaging Waste
Endüstriyel Ambalaj Atığı

Industry-owned Compliance Scheme
Endüstrinin Yürüttüğü Uyum Programı

Island Solutions
Ada Çözümleri

ISO Standards for Packaging and Environment
ISO Ambalaj ve Çevre Standartları

Enerji geri kazanımı hakkında ISO 18605:2013 standartlarına göre enerji geri kazanımlı yakma işlemi, yakma tesisinin işlem sırasında "enerjiyi verimli bir şekilde ayırarak enerji geri kazanımı olarak kullanabilmektedir."

Çoğu zaman "ilave masraflar" veya "ek masraflar" olarak da ifade edilen ek maliyet, evsel ambalaj atıklarının bilinen şekliyle imha edilmesinin yol açtığı maliyete ek olarak, ayrı toplanması, ayrılması ve geri kazanımı için malzeme geliri düşüldükten sonra ortaya çıkan maliyettir.

Tekil üretici sorumluluğu, üreticinin belli ürünleri için yaşam döngüsü sonu yönetimi yapacağına taahhüdüdür. Genelde elektrikli ve elektronik ekipman üreticilerinin, kendi ürünlerini kullandıktan sonra geri alarak geri dönüştürme motivasyonuna sahip olduğu WEEE (Elektrikli ve elektronik ekipman atıkları) sektöründe kullanılır.

Endüstriyel kompost yapımı, biyobozunur atıkların tarımda kullanılmak üzere stabil ve steril ürünlere dönüştürüldüğü, oturmuş bir süreçtir. Gerekli sıcaklık ve süre konusunda geniş bir mutabakat vardır. Bu süreç ya endüstrinin ya da belediyenin kompost tesislerinde gerçekleşir. Ambalaj atıklarının endüstriyel kompost yapımı kriterleri EN13432'de belirlenmiştir. Bu standarda uyan malzeme ve ürünler ona göre tescil ettirilip etiketlenebilir. Şu anda evde kompost yapımı için ortak bir Avrupa standardı bulunmamaktadır. İtalya (UNI 11183), Belçika (Vinçotte, OK Compost Home markası) ve Birleşik Krallık'ta (European Bioplastics) gibi ulusal yönetmelikler, standartlar veya sertifika programları bulunmaktadır.

Endüstriyel ambalaj atığı, üretim tesislerinde ortaya çıkan bütün ambalaj atıklarını kapsar. Bu birincil, ikincil veya üçüncül, her türlü ambalaj olabilir.

Sorumlu şirketlerin (başka bir deyişle, belli mevzuatlara uymakla yükümlü şirketler) kurduğu ve sahip olduğu PRO (Ambalaj Geri Kazanım Organizasyonu). Bu yapı, üçüncü tarafların, yani atık yönetimi şirketleri, geri dönüşümcüler veya finansal yatırımcıların sahip olduğu PRO'lardan farklıdır.

Almanya'da tek yönlü içecek ambalajları için zorunlu depozito sistemi ilk hayata geçirildiğinde kurulmuş; perakendecilerin, depozito iade garantisini o içecek ambalajının satın alındığı perakende zinciriyle sınırladığı izole sistemleri ifade eder.

ISO ambalaj ve çevre standartları, piyasaya ambalaj veya ambalajlı mal süren tedarikçiler için geçerlidir. Standartların amacı, ambalajın çevre üzerindeki etkisini azaltmak ve ticaretin önünün teknik bariyerlerle kesilmesi riskini en aza indirmektir.

Landfilling
Düzenli Depolama

Life Cycle Assessment / Analysis (LCA)
Yaşam Döngüsü Değerlendirmesi/ Analizi

LDPE
LDPE

Level Playing Field
Eşit Şartlarda Rekabet

License Fee
Lisans Ücreti

Düzenli depolama, düşük kotlu araziye doldurmak veya uzaklaştırmak için çöpün toprak tabakaları arasına gömüldüğü bir katı atık bertaraf yöntemidir. "Düzenli depolama" 1999/31/EC sayılı Konsey Direktifi'ne göre "Atıkların toprağın üstüne veya içine (yani yer altına) boşaltıldığı bir atık bertaraf alanı" olarak tanımlanmaktadır.

T.C. MEVZUAT TANIMI

Düzenli depolama tesisi (DDT): Atıkların oluştuğu tesis içinde geri kazanım, ön işlem veya bertarafa gönderilmek üzere geçici depolandığı birimler, atığın geri kazanım veya ön işleme tabi tutulmak amacıyla üç yıldan daha kısa süreli ara depolandığı tesisler ile atığın bertaraf işlemine tabi tutulmak üzere bir yılı geçmeyecek şekilde ara depolandığı tesisler hariç olmak üzere atıkların yeraltı veya yer üstünde belirli teknik standartlara göre bertaraf edildiği sahalar.

(Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmelik)

Life Cycle Assessment (Yaşam Döngüsü Değerlendirmesi) veya Life Cycle Analysis (Yaşam Döngüsü Analizi)

LDPE (Low density polyethylene-Düşük yoğunluklu polietilen) kısaltması Tip IV plastik için kullanılır. LDPE plastik; sağlamlığı, esnekliği ve göreceli şeffaflığından ötürü kablo izolasyonu, esnek şişeler ve film uygulamalarında kullanılır. LDPE aynı zamanda ekmeke poşeti, alışveriş çantası, kuru temizleme poşeti, mobilya, halı ve sıkılabilir şişe üretiminde de yaygın olarak kullanılmaktadır. Şeker kamışından elde edilen biyolojik temelli bir versiyonu da bulunmaktadır. "PE-LD" kodları genelde plastik poşet üreticileri tarafından kullanılır. Geri dönüştürülmüş LDPE; çöp poşeti, yer karosu, film ve levha, bidon, bahçe düzenlemesinde kullanılacak kalas ve kereste yapımında kullanılabilir.

Eşit şartlarda rekabet kavramında, bir alandaki bütün şirketler amaçlarına ulaşmak için eşit imkanlara sahiptir. Aynı kural ve standartlara uymaları gerekir ve devlet de bütün piyasa oyuncularına bu kural ve standartları sıkı ve eşit bir şekilde uygular. Özellikle, Ambalaj Direktifi'ni uygularken aynı amaç için birden çok yetkilendirilmiş kuruluşu destekleyen ülkelerde eşit şartlarda rekabetin yaratılması büyük zorluktur.

Genelde lisans ücreti, bir ticari markayı kullanan tarafından markanın sahibine ödenir. Genişletilmiş üretici sorumluluğu kapsamında ise "lisans ücreti" sorumlu şirketin, ambalajı üzerinde Yeşil Nokta'yı kullanma hakkına karşılık bir yetkilendirilmiş kuruluşu ödemekle yükümlü olduğu hizmet bedeli için kullanılan bir terimdir. Ticari marka kullanmayan yetkilendirilmiş kuruluşlar, lisans ücreti değil de, hizmet bedeli veya katkı payı alırlar.

L

Littering
Çevreyi Çöple
Kirlenme

M

Manual Sorting
Elle Ayırma

Marine Debris
Deniz Atıkları

Marine Litter
Deniz Çöpü

Material Producer
Malzeme Üreticisi

Material Recovery Facility (MRF)
Malzeme Ayırma
Tesis

Material Recycling
Malzeme
Geri Dönüşümü

Çevreyi çöple kirlenme, atıkların açık veya kamusal bir alanda (hukuka aykırı olarak) bırakılması eylemidir.

Elle ayırma, ayırma bandı adı verilen yürüyen bantlarda malzemelerin geri dönüşüme/geri kazanıma sevk edilmesi için elle ayrılması anlamına gelir.

Deniz atıkları, insanın sebep olduğu ve göl, deniz, okyanus veya su yoluna kasten veya kazara bırakılmış atıklardır.

Avrupa Komisyonu'nun tanımına göre "Deniz çöpü, denize ve plajlara kasten atılmış, farkında olmaksızın düşürülmüş veya rüzgar ve nehirlerle taşınmış maddelerdir. Genel olarak plastik, ahşap, metal, cam, kauçuk, kıyafet ve kağıttan oluşur." UNEP (Birleşmiş Milletler Çevre Programı) ise şu tanımları kullanmaktadır: "Deniz çöpü, genelde yere sorumsuzca çöp atılmasından ve kötü yönetilen depolama alanlarından ötürü büyük oranda kara kaynaklıdır. (Bu oran %80'e kadar çıkabilir.) Atıklar açık depolama alanlarına boşaltıldığında hafif malzemeler rüzgar veya yağmurla sürüklenmektedir."

Malzeme üreticisi ambalajın yapıldığı malzemeleri geliştiren şirkettir; başka bir deyişle, plastik, kağıt, cam veya metal üreticisidir. Cam ve metal örneğinde malzeme üreticisi aynı zamanda ambalaj üreticisi de olabilir.

Geri kazanılabilir malzemeleri teslim alan, ayıran ve son kullanıcılar için üretim yapacak işletmelere pazarlanmak üzere hazırlayan özel bir tesis.

T.C. MEVZUAT TANIMI

Atıkların toplandığı ve cinslerine göre sınıflandırılarak ayrıldığı atık işleme tesisi.

(Atık Yönetimi Yönetmeliği)

ISO 18604:2013 standartlarına göre malzeme geri dönüşümü, "Enerji geri kazanımı olan ve ürünün yakıt olarak kullanıldığı durumlar dışında, kullanılmış bir ambalaj malzemesinin bir ürün, bir ürüne entegre bir bileşen veya ikincil (geri dönüştürülmüş) hammadde haline gelecek şekilde bir imalat süreci içinde yeniden işlenmesidir."

T.C. MEVZUAT TANIMI

Enerji geri kazanımı ve yakıt olarak kullanımı ya da dolgu yapmak üzere atıkların tekrar işlenmesi hariç olmak üzere, organik maddelerin tekrar işlenmesi dahil atıkların işlenerek asıl kullanım amacı ya da diğer amaçlar doğrultusunda ürünlere, malzemelere ya da maddelere dönüştürüldüğü herhangi bir geri kazanım işlemi.

(Atık Yönetimi Yönetmeliği)

M

Minimization
Minimizasyon

MRF

MSW

Multiple Compliance Scheme Approach / Competitive Approach

Çoklu Uyum Programı
Yaklaşımı/Rekabetçi
Yaklaşım

Municipality / Local Authority

Belediye/Yerel
Yönetim

NIR Sorting

NIR (Yakın Kızılötesi)
Ayırma

Non-profit

Kar Amacı Gütmeyen

Bkz. Önleme

Material Recovery Facility (Malzeme Ayırma Tesisi)

Municipal Solid Waste (Kentsel Katı Atık)

Bir üye devletin Ambalaj Direktifi'ni uygularken aynı amaç için birden çok rakip yetkilendirilmiş kuruluş desteklemesi. Bunun örnekleri Almanya, İngiltere ve Polonya'da görülebilir.

Belediye, kurumsal kimliği ve genelde kendi kendini idare yetkisi ve belli bir yetki alanı olan, coğrafi olarak sınırları belirlenmiş bir yerel kamu idaresi birimidir. Yerel yönetim, çoğu bağlamda, bir ülkede en alttaki kamu idaresi kademesidir.

N

Plastik reçineleri çeşitli polimer tiplerinden oluşur. Reçinelerin boyut ve şekil benzerlikleri çıplak gözle ayırt edilmelerini zorlaştırır. Bu uygulamada, farklı polimerlerden oluşan renkli reçineleri ayıklamak için yakın kızılötesi (Near infrared – NIR) spektroskopisi kullanılır. NIR alanında dağınık yansıma ölçümleri yapılarak reçinelerin kendine özgü polimer bileşiminden kaynaklanan ayırt edici spektral farklılıkları yakalanır ve reçine renginden dolayı ortaya çıkan spektral farklılıklardan kaçınılmış olur.

Kar amacı gütmeyen ifadesi, belli bir ticari faaliyet yürüterek kar elde etmeyi hedefleyen normal şirketlerin aksine kurucularının (kamu yararı) gözettiği amaçlara yönelik çalışan işletmeler için kullanılır.

O

Obliged Company Sorumlu Şirket

Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu bağlamında, sorumlu şirketler; yasaların birtakım yükümlülük ve sorumluluklar verdiği şirketlerdir. Bu yükümlülük, ambalajın üretimiyle ilgili olabileceği gibi (önleme, ekolojik tasarım gibi), ambalaj atıklarının toplanması ve bertarafıyla (geri dönüşüm odaklı olarak) ilgili de olabilir. Ambalaj sektöründe sorumlu şirketler genelde imalat sektöründen gelenler, dolumcu-paketleyici firmalar, perakendeciler ve ithalatçılardır.

One Way Packaging Tek Yönlü Ambalaj

Tek yönlü ambalaj, ürünü, üreticiden atık haline geldiği tüketici noktasına ulaştırılana kadar tutmak, korumak, elden geçirmek, teslim etmek veya sunmak için tasarlanmış bir ambalaj türüdür. Bunun tersi, aynı tür ürün için birden fazla kullanıma imkan tanıyacak şekilde tasarlanmış olan tekrar kullanılabilir ambalajdır.

T.C. MEVZUAT TANIMI

Kullanım sonrasında tekrar kullanıma uygun olmayan ambalajlar.

(Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği)

Optimization Optimizasyon

Bu terim, ambalaj bağlamında kullanıldığında, bir ambalajın üreticisi ile dolumcu firmanın, kullanılan ambalajın performansını ürünün kendisinde herhangi bir kalite değişikliğine yol açmadan iyileştirmeye çalıştığını ifade eder. Bu iyileştirmenin amacı, ambalajın gereksiz hacim veya ağırlığından kurtulmak ya da kalınlığını azaltmak olabilir.

Oxo-fragmentable Okso-biyobozunur

Okso-biyobozunur plastik, içine çeşitli miktarlarda metal tuzları eklenmiş poliolefin grubu plastiktir. Bu metal tuzları bozunma sürecini katalize ederek hızlandırır; böylece okso plastik geriye çevrede görsel kirlenici olarak tespit edilemeyen mikro plastik ve metal parçacıklar bırakacak şekilde bozunur. Okso-biyobozunur malzemeler ASTM D6400, ASTM D6868, ASTM D7081 veya EN 13432 gibi endüstride kabul görmüş standartlarda tanımlandığı şekilde biyobozunmaya uğramamaktadır.

P

Packaging Ambalaj

94/62/EC sayılı Ambalaj ve Ambalaj Atıkları Direktifi'ne göre "ambalaj" terimi hammaddeden işlenmiş ürünlere, üreticiden kullanıcıya ya da tüketiciye kadar, ürünlerin tutulması, korunması, elden geçirilmesi, teslim edilmesi ve sunulması için kullanılan herhangi bir özellikteki herhangi bir malzemenin yapılmış tüm ürünleri ifade eder. Aynı amaçlarla kullanılan "depozitosuz" bileşenler de ambalaj kapsamındadır.

T.C. MEVZUAT TANIMI

Hammaddeden işlenmiş ürüne kadar, bir ürünün üreticiden kullanıcıya veya tüketiciye ulaştırılması aşamasında, taşınması, korunması, saklanması ve satışa sunulması için kullanılan herhangi bir malzemenin yapılmış geri dönüşümü mümkün olmayan ürünler de dahil tüm ürünleri ifade eder.

(Atık Yönetimi Yönetmeliği)

P

Packaging and Packaging Waste Directive (PPWD)

Ambalaj ve Ambalaj
Atıkları Direktifi
(AAAD)

Packaging Optimization Ambalajlama Optimizasyonu

Packaging Producer Ambalaj Üreticisi

Packaging Recovery Organization (PRO) Ambalaj Geri Kazanım Organizasyonu

Packaging Waste Ambalaj Atığı

Packer Paketleyici

Pay as You Throw (PAYT) Attığın Kadar Öde

AAAD, ambalaj atıklarıyla ilgili temel sorumluluklar, hedefler ambalajda izin verilen ağır metal miktarları hakkında temel hususları içeren bir direktiftir. Atığa dönüşen ambalajların en aza indirilmesini amaçlarken, enerji geri kazanımını ve ambalajın tekrar kullanılmasını ve geri dönüşümünü teşvik etmektedir.

ISO 18602:2013 standartlarında ambalajlama optimizasyonu, "ürünün çevre üzerindeki etkisini azaltmak amacıyla, kullanıcı/tüketici için hala kabul edilebilir veya yeterli olması kaydıyla, ürün tasarımında asgari gerekli ağırlık veya hacme ulaşma süreci (kaynak azaltımı) ve geri dönüştürülmüş malzemelerin, birincil veya ikincil ambalaj veya nakliye ambalajı için gerekli şartları karşılayabilecek şekilde kullanımı" olarak tanımlanmaktadır.

Ambalaj üreticisi, (birincil ve/veya ikincil) hammaddeleri ambalaja dönüştüren şirkettir.

T.C. MEVZUAT TANIMI

Ambalajı üretenler ve/veya bu ürünleri ithal edenler.

(Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği)

Bir ambalaj geri kazanım organizasyonu, kullanılmış ambalajların ayrı toplanması, ayrılması ve geri kazanımını, ilgili sisteme katılan sorumlu şirketler adına organize ederek onların yasal sorumluluklarını yerine getiren ve devlet tarafından yetkilendirilmiş bir kuruluştur.

T.C. MEVZUAT TANIMI

Bkz. Uyum Programı

Üretim artıkları hariç, 75/442/EEC sayılı Direktif'teki atık tanımına giren bütün ambalajlar veya ambalaj malzemeleri.

T.C. MEVZUAT TANIMI

Üretim artıkları hariç, ürünlerin veya herhangi bir malzemenin tüketiciye ya da nihai kullanıcıya ulaştırılması aşamasında ürünün sunumu için kullanılan ve ürünün kullanılmasıyla oluşan kullanım ömrü dolmuş tekrar kullanılabilir ambalajlar da dahil çevreye atılan veya bırakılan satış, ikincil ve nakliye ambalajlarının atıklarını.

(Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği)

Sıvı olmayan ürünlerin dolumunu yapan şirket. **Bkz.** Sorumlu şirket.

Attığın kadar öde prensibi kentsel katı atıkların bertarafında kullanılan bir fiyatlandırma modelidir. Kullanıcılar, belediye tarafından toplanmak üzere ürettikleri atık miktarına göre bir bedel öderler.

Çok farklı uygulama şekilleri söz konusudur:

- Hane başına sabit yıllık bir ücret belirlenip (çöp boşaltma sıklığı seçilebilir.) kalan atıklar için kullanılacak zorunlu çöp torbalarını satın alma ücreti;
- Boşaltılan bidon başına ücret;
- Toplanan atık ağırlığına göre ücret.

P

Product Environmental Footprint (PEF)

Ürün Çevresel Ayak İzi

PETE/PET

PETE/PET

PLA

PLA

Plastic Carrier Bag

Plastik Taşıma Poşeti

PMD (Plastic, Metal and Drink Cartons)

PMD (Plastik, Metal ve İçecek Kartonları)

Point of Sale

Satış Noktası

Point-of-Sale Return

Satış Noktasına İade

Ürün Çevresel Ayak İzi bir ürünün çevre performansını ölçmek için kullanılan, Yaşam Döngüsü Değerlendirmesi (LCA) temelli bir yöntemdir.

PETE (Polietilen tereftalat) veya PET (Polietilen tereftalat) genelde birbirinin yerine değişmeli olarak Tip I plastik için kullanılır. PET veya PETE plastikler, gaz ve nem geçirmezliklerinden ötürü çoğunlukla meşrubat şişeleri ile gıda ve gıda dışı ürün kaplarında kullanılır. PET veya PETE plastikler geri dönüşümle halı ipliği, lif dolgu, alışveriş çantası, gıda ve içecek kapları, bavul ve kıyafet haline getirilebilir. PET'in biyolojik temelli versiyonları da bulunmaktadır.

Polilaktik asit (PLA) mısır veya dekstroza üretilen şeffaf bir plastiktir. Özellikleriyle seri üretim yapılan geleneksel petrokimyasal temelli plastiklere (PET, PS veya PE gibi) benzemekle kalmaz, onların üretimi için halihazırda bulunan standart ekipmanlarda da işlenebilir. PLA ve PLA karışımları genelde çeşitli özelliklere sahip granül halinde tedarik edilir ve film, elyaf, plastik kap, bardak ve şişe üretimi için plastik işleme endüstrisinde kullanılır.

Perakende malların taşınması için perakende satış noktasında verilen veya kullanılan polimer taşıma poşeti. Bu tanıma perakendecideki bütün plastik taşıma poşetleri dahil, ancak mağaza içinde kullanılan meyve-sebze torbaları, kuru temizleme poşetleri, çöp torbaları ve başka birincil ürün ambalajları dahil değildir.

T.C. MEVZUAT TANIMI

Ürünlerin taşınması amacıyla kullanılan farklı hammaddelerden üretilen her türlü malzeme.

(Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği)

PMD, evlerden toplanan hafif ambalajlarla (plastik, metal ve kompozit ambalaj) ilgili olarak kullanılan bir terimdir (Örn. Belçika ve Lüksemburg).

Müşterinin, mal veya hizmet karşılığında işletme sahibine ödeme yaptığı noktadır.

T.C. MEVZUAT TANIMI

Toptan ve/veya perakende olarak ambalajlı ürünlerin satışını yapan iki yüz metrekaareden büyük kapalı alana sahip mağaza, market, süpermarket, hipermarket ve benzeri satış yerleri.

(Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği)

Satış noktasına iade, tüketicinin ya ambalajlı ürünü satın aldığı anda ambalajı doğrudan perakendecide bırakması ya da kullanılmış ambalajı evde biriktirmektense perakendeciyeye iade etmesidir.

P

Packaging on the Market (POM)

Piyasaya Sürülen Ambalaj

PP

PP

PPWD

AAAD

Prevention

Önleme

Primary Packaging

Birincil Ambalaj

Packaging Recovery Notes (PRN)

Ambalaj Geri Kazanım Belgesi

Profit not for Distribution

Dağıtılmayan Kar

PS

PS

Piyasaya sürülen ambalaj, coğrafi olarak sınırları belirlenmiş bir alanda satılan ve o alana ithal edilen ambalajların toplam ağırlığını ifade eder.

PP (Polipropilen) kısaltması Tip V plastik için kullanılır. PP, yaygın olarak ambalaj amaçlı kullanım içindir. Yüksek erime noktası ve kimyasal direncinden ötürü sıcak doldurulan sıvılar için kap olarak kullanılabilir ve otomotiv parçası olarak kalıplanabilir. Geri dönüştürülen PP; süpürge, tırmık, fırça, işaret lambası, buz kazıyıcı ve tepsi haline getirilebilir.

AAAD, yani Ambalaj ve Ambalaj Atıkları Direktifi, Ambalaj ve Ambalaj Atıkları hakkında 20 Aralık 1994 tarihli Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Direktifi 94/62/EC ifadesinin kısa hali olarak kullanılmaktadır.

Atık Çerçeve Direktifi'ne göre "önleme aşağıdaki bir madde, malzeme veya ürün atık olmadan alınan ve

- ürünlerin tekrar kullanımı veya ömürlerinin uzatılması yoluyla dahil, atık miktarını;
- üretilen atıkların çevre ve insan sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerini; veya
- malzeme ve ürünlerdeki zararlı madde miktarını azaltan önlemler bütünü olarak tanımlanabilmektedir."

T.C. MEVZUAT TANIMI

Ambalajın, ambalaj atığının ve içerdiği maddelerin miktarının ve çevreye verdiği zararın, ambalajın tasarımından başlayarak, üretimi, pazarlanması, dağıtımı, kullanılması, atık haline gelmesi ve bertaraf edilmesine kadar, temiz ürün ve teknolojiler geliştirilerek azaltılması.

(Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği)

94/62/EC sayılı Ambalaj ve Ambalaj Atıkları Direktifi'ne göre birincil ambalaj, satış ambalajıyla eşanlamdır.

T.C. MEVZUAT TANIMI

Bkz. Satış ambalajı

Ambalaj Geri Kazanım Belgesi, İngiltere'de kullanılan ve atık ambalaj malzemesinin yeni bir ürün olacak şekilde geri dönüştürüldüğünü kanıtlayan bir tür belgedir.

EPRN ifadesi ise (Elektronik PRN), geri dönüşüm İngiltere dışında bir ülkede gerçekleştirildiğinde kullanılmaktadır.

Dağıtılmayan kar, bir işletmenin kazandığı, fakat hissedarlar ve şirket sahipleri gibi farklı alıcılara tahsis etmediği kardan. Bu kar, kurum amaçları doğrultusunda takip eden mali yıllarda kullanılır.

PS (Polistiren) kısaltması Tip VI plastik için kullanılır. Şeffaf ve sert olduğundan PS plastik çoğunlukla CD kapakları veya kutu gibi koruyucu ambalajlarda kullanılır. PS plastik aynı zamanda köpük haline getirilip, daha sonra tek kullanımlık tabak ve bardakla paket servis kabı üretiminde kullanılabilen strafor yapılabilir. Geri dönüştürülen PS, cetvel, plaka çerçevesi, köpük ambalaj, köpük kap, tabak ve bardak, menfez, elektrik paneli ve ısı yalıtımı bileşenleri haline getirilebilir.

P

PVC PVC

PVC (Polivinil klorür) kısaltması Tıp III plastik için kullanılır. İki tür PVC plastik bulunmaktadır. Sert PVC; şişe ve ambalaj levhası üretimiyle, boru ve bağlantı parçaları, halı tabanı ve inşaat sektöründe pencere üretiminde kullanılır. Esnek PVC stabil elektrik özelliklerinden dolayı tel ve kablo izolasyonunda, üstün kimyasal direncinden dolayı ise kan torbası ve medikal tüp yapımında kullanılır. Geri dönüştürülen PVC ambalaj, çamurluk, film ve levha, yer karosu ve paspas, dayanıklı zemin döşemesi, tepsi, elektrik kutusu, kablo, trafik konisi ve bahçe hortumu haline getirilebilir.

R

Refuse Derived Fuel (RDF) Atıktan Türetilmiş Yakıt (ATY)

ATY, başka bir deyişle, Atıktan Türetilmiş Yakıt için konvansiyonel geri dönüşüme uygun olmayan atıktan enerji elde eden bir teknoloji kullanılır. ATY, büyük oranda kentsel atığın yanıcı bileşenlerinden oluşur.

T.C. MEVZUAT TANIMI

Ek-3'te verilen özelliklere uygun, maddesel geri dönüşümü ekonomik olmayan ambalaj atıkları, belediye atıkları ve sanayiden kaynaklanan atıklardan üretilen yakma veya beraber yakma tesislerinde kullanılabilen atıktan türetilmiş yakıt.

(Atıktan Üretilmiş Yakıt, Ek yakıt ve Alternatif Hammadde Tebliği)

Recovery Geri Kazanım

2008/98/EC sayılı Atık Çerçeve Direktifi'ne göre geri kazanım; "Atığın, fabrikada veya daha genel olarak ekonomide, aksi halde belli bir işlevi yerine getirmek üzere kullanılacak başka malzemeleri ikame ederek veya bu işlevi yerine getirmek üzere hazırlanarak faydalı bir amaca hizmet etmesiyle sonuçlanan işlemlerin tamamıdır."

T.C. MEVZUAT TANIMI

Piyasada ya da bir tesiste kullanılan maddelerin yerine ikame edilmek üzere atıkların faydalı bir amaç için kullanıma hazır hale getirilmesinde yer alan ve ek-2/B'de listelenen işlem.

(Atık Yönetimi Yönetmeliği)

Recyclability Geri Dönüştürülebilirlik

Geri dönüştürülebilirlik, bir malzemenin, dönüştürülmek ve ek işlemlerden geçmek üzere diğer atıklar arasından yakalanıp ayrılabilme özelliğidir.

Recycler Geri Dönüşümcü

Geri dönüşümcü, ayrılmış ambalaj atığını yeni bir ürüne (ikincil hammaddeye) dönüştüren işletmedir.

T.C. MEVZUAT TANIMI

Fabrika, satış noktası ve benzeri üniteler içerisinde yapılan geri dönüşüm hariç, ambalaj atıklarının geri dönüşümünü sağlamak amacıyla kurulan tesis.

(Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği)

R

Recycling Geri Dönüşüm

2008/98/EC sayılı Atık Çerçeve Direktifi'ne göre "Geri dönüşüm, atık malzemelerin ilk amaçları veya başka amaçlar için kullanılabilir ürün, malzeme veya maddelere dönüşecek şekilde yeniden işlendiği her türlü geri kazanım işlemidir." Organik malzemelerin yeniden işlenmesi bu tanıma girer; ancak atık malzemelerin yakıt veya dolgu amaçlı kullanılacak malzemeye dönüşecek şekilde yeniden işlenmesi ile enerji geri kazanımı bu tanıma dahil değildir.

T.C. MEVZUAT TANIMI

Enerji geri kazanımı ve yakıt olarak kullanımı ya da dolgu yapmak üzere atıkların tekrar işlenmesi hariç olmak üzere, organik maddelerin tekrar işlenmesi dahil atıkların işlenerek asıl kullanım amacı ya da diğer amaçlar doğrultusunda ürünlere, malzemelere ya da maddelere dönüştürüldüğü herhangi bir geri kazanım işlemi.

(Atık Yönetimi Yönetmeliği)

Recycling Station Geri Dönüşüm İstasyonu

Geri dönüşüm istasyonu, farklı atık türlerinin ayrıntılı olarak ayrılabilirdiği bir yerdir. Bu tür tesislerde genelde tehlikeli atıklar da dahil olmak üzere 20 veya daha fazla atık grubu için ayırma imkanı sunulmaktadır. Çoğunlukla yerel yönetimler tarafından işletilirler.

Reduce/Reduction Azaltmak/Azaltma

Bkz. Önleme

Refillable Packaging Tekrar Doldurulabilir Ambalaj

Birden çok defa tekrar doldurulabilen veya kullanılabilen ambalaj.

Retailer Perakendeci

Perakendeci, normalde mallarını başka işletmelere satan toptancı veya tedarikçinin aksine, (ambalajlı) mallarını tüketicilere satan işletmedir. Çoğu hukuk sisteminde perakendeciler, distribütörlerle birlikte kullanılmış ambalajı geri alma sorumluluğu taşımaktadır.

T.C. MEVZUAT TANIMI

Satış noktası: Toptan ve/veya perakende olarak ambalajlı ürünlerin satışını yapan iki yüz metrekareden büyük kapalı alana sahip mağaza, market, süpermarket, hipermarket ve benzeri satış yerleri.

(Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği)

Reuse Yeniden Kullanım

ISO 18603:2013 standardına göre tekrar kullanım, "Piyasada ambalajın tekrar doldurulmasını mümkün kılacak yardımcı ürünlerin desteği olsun ya da olmasın, ambalajın, üretildiği amaç için tekrar doldurulması veya kullanılması işlemidir."

T.C. MEVZUAT TANIMI

Ürünlerin ya da atık olmayan bileşenlerin tasarlandığı şekilde aynı amaçla kullanıldığı herhangi bir işlem.

(Atık Yönetimi Yönetmeliği)

Reverse Vending Machine Depozito Otomatı

Depozito otomatı, kullanılmış (boş) içecek kutularını alıp kullanıcıya para iadesi yapan bir makinedir.

S

Sales Packaging Satış Ambalajı

94/62/EC sayılı Ambalaj ve Ambalaj Atıkları Direktifi'ne göre satış ambalajı veya birincil ambalaj, satış noktasında son kullanıcıya veya tüketiciye satılacak birimi oluşturacak şekilde yapılmış ambalajdır.

T.C. MEVZUAT TANIMI

Satın alma noktasında, nihai kullanıcı veya tüketici için bir satış birimi oluşturmaya uygun olarak yapılan ambalaj.

(Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği)

Sanitation Company Sanitasyon Şirketi/ Temizlik Firması

Atık yönetimi şirketi teriminin bazı ülkelerde kullanılan eşanlamısı.

Secondary Packaging İkincil Ambalaj

94/62/EC sayılı Ambalaj ve Ambalaj Atıkları Direktifi'ne göre ikincil ambalaj veya gruplanmış ambalaj, satış noktasında belli sayıdaki satış birimini gruplandırarak şekilde yapılmış ambalajdır. Satış birimi son kullanıcıya ya da tüketiciye bu şekilde satılabileceği gibi, bu ambalaj satış noktasında raflardaki eksikleri tamamlamak için de kullanılabilir; ürünün özelliklerini bozmadan üründen ayrılabilir.

Self-compliance Bireysel Uyum

Bireysel uyum, bir sorumlu şirketin, ürününü geri alma ve geri dönüşüme sokma sorumluluğunu bir yetkilendirilmiş kuruluşa katılarak değil de, tek başına yerine getirmesi anlamına gelir.

Separate Collection Ayrı Toplama

Ayrı toplama, geri dönüşüm amacıyla ayrı olarak biriktirilen atık malzemelerin (Örn. ambalaj atıkları) toplanması; başka bir deyişle, belli bir ürün türüne yönelik yapılan toplama işlemidir. Özel olarak tahsis edilmiş torba, kova veya konteyner istasyonları yoluyla gerçekleşir.

Shared Cost System Maliyet Paylaşımı Sistemi

Maliyet paylaşımı sisteminde atıkları ayrı toplamanın ilave masrafları görevlendirilmiş şirketler ve/veya yetkilendirilmiş kuruluşlar ve belediyeler arasında paylaşılır. Bu paylaşım çeşitli parametre ve değişkenlere bağlı olduğundan paylar sabit olmamaktadır.

Maliyet paylaşımı sisteminde, görevlendirilmiş yetkilendirilmiş kuruluşlar içinde yer alan sorumlu şirketler, kullanılmış ambalajın ayrı toplanması, ayrılması ve geri kazanımı için gerekli ek maliyetleri destekler. Kesin paylar ülkeden ülkeye değişmekte, genelde paydaşlar arasındaki uzlaşmaya bağlı olmaktadır. Bu yaklaşım ilk Fransa'da geliştirilmiş, İspanya, İtalya, Belçika, Çek Cumhuriyeti ve neredeyse bütün diğer Avrupa ülkelerinde benzer şekilde uygulanmıştır.

Single Service Provider Approach Tek Hizmet Sağlayıcı Yaklaşımı

Ambalaj Direktifi'ni uygularken, ambalaj geri kazanım sistemi için toparlayıcı ve yönlendirici bir organizasyon olarak tek bir yetkilendirilmiş kuruluşun kullanımını teşvik eden devlet yaklaşımı.

Sorting from Mixed Waste

Karışık Atıktan Ayıklama

Karışık atığın geri dönüştürülebilir belli malzeme tür veya alt türlerine ayrılması.

Karışık atıktan ayıklama, kalan atıkların kaynağında ayrı toplanmayıp ayırma işleminin yapıldığı bir ayırma tesisine getirilmesi anlamına gelir. Geri dönüştürülebilir atıkların biyolojik ve yeşil atıklarla karışması ve diğer atıkların sebep olduğu kirlenme, bunların ayrıldıktan sonra yüksek kaliteli bir sonuç vermesini zorlaştırmaktadır.

R

Stewardship Organization Gözetim Kuruluşu

Yetkilendirilmiş kuruluş teriminin daha çok ABD ve Kanada'da kullanılan bir eşanlamısı.

Sustainability Sürdürülebilirlik

Çevre bağlamında sürdürülebilirlik, çevreye zarar vermeyerek ve doğal kaynakları tamamen tüketmeyerek uzun vadeli bir ekolojik denge kurmaktır.

Sürdürülebilirlik veya sürdürülebilir kalkınma için yaygın olarak kullanılan bir tanım şöyledir: "Gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme kabiliyetini tehlikeye atmadan günümüzün ihtiyaçlarının karşılanması."

T

Take-back Obligation (TBO)

Geri Alma Yükümlülüğü

Geri alma yükümlülüğü, üreticinin, müşterinin atılmak üzere kendisine getirdiği ürünü (Örn. atılmış bir cihaz) kabul etme, toplama ve işleme alma yükümlülüğüdür.

Tertiary Packaging Üçüncül Ambalaj

Nakliye Ambalajı teriminin eşanlamısı.

T.C. MEVZUAT TANIMI

Nakliye ambalajı: Belirli sayıda satış ambalajlarının veya ikincil ambalajların taşıma ve depolama işlemleri sırasında zarar görmesini önlemek, ürünün üreticiden satıcıya nakliyesi sırasında taşınmasını kolaylaştırmak ve depolama işlemlerini sağlamak amacıyla karayolu, demiryolu, deniz yolu ve hava yolu taşınmasında kullanılan konteynerler hariç kullanılan ambalaj.

(Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği)

Transparency Şeffaflık

Şeffaflık; açıklık, iletişim ve hesap verebilirlik demektir. Şeffaflık; işlerin, yapılanların başkaları tarafından rahatlıkla görülebileceği bir şekilde yürütmektir.

Transport Packaging Nakliye Ambalajı

94/62/EC sayılı Ambalaj ve Ambalaj Atıkları Direktifi'ne göre nakliye ambalajı ya da üçüncül ambalaj, belli sayıdaki satış biriminin ya da gruplanmış ambalajın elden geçirilmesini ve nakliyesini kolaylaştıracak ve fiziksel müdahaleden veya nakliyeden kaynaklanabilecek hasarı önleyecek şekilde yapılmış ambalajdır. Nakliye ambalajı karayolu, demiryolu, denizyolu ve havayolu konteynerlerini içermez.

T.C. MEVZUAT TANIMI

Bkz. Üçüncül Ambalaj

W

Waste
Atık

2008/98/EC sayılı Atık Çerçeve Direktifi'nde atık "elinde bulunduranın attığı veya atmak istediği ya da zorunda olduğu her türlü madde veya nesne" olarak tanımlanmaktadır.

T.C. MEVZUAT TANIMI

Üreticisi veya fiilen elinde bulunduran gerçek veya tüzel kişi tarafından çevreye atılan veya bırakılan ya da atılması zorunlu olan herhangi bir madde veya materyal.

(Atık Yönetimi Yönetmeliği)

Waste Converter
Atık İşleyicisi

İkincil hammaddelerin fiziksel özelliklerini değiştiren işletme veya makine.

Waste Framework Directive (WFD)
Atık Çerçeve Direktifi (AÇD)

Avrupa Birliği Atık Çerçeve Direktifi (WFD) atığın toplanması, taşınması, geri kazanımı ve bertarafı için yasal bir çerçeve oluşturup atık için ortak bir tanım içermektedir. Direktif aynı zamanda üye devletlerden birtakım önlemler almalarını talep etmektedir. Bunlar ilkin, atık üretimini ve zararını önlemek veya azaltmak; ikinci olarak da, atığın geri dönüşüm, tekrar kullanım veya ıslah etme ya da ikincil hammadde elde etme amaçlı herhangi bir başka işlem yoluyla veya enerji kaynağı olarak kullanmak suretiyle geri kazanımını teşvik etmektedir.

Waste Hierarchy
Atık Hiyerarşisi

Atık hiyerarşisi; azaltma, tekrar kullanım, geri dönüşüm ve geri kazanım gibi atık yönetimi seçeneklerinin çevre üzerindeki etki sıralamasına göre sınıflandırmasıdır ve 2008/98/EC sayılı Direktif (Atık Çerçeve Direktifi) Madde 4'te ifade edilmektedir.

Waste Management Company
Atık Yönetimi Şirketi

Atık yönetimi şirketi, atık malzemeleri toplama, taşıma, işleme/ bertaraf, yönetim ve gözetimde uzmanlaşmış bir işletmedir.

Waste Operator
Atık Operatörü

Atık yönetimi şirketi teriminin eşanlamlısıdır.

WFD
AÇD

Bazı Direktifleri yürürlükten kaldıran, atık hakkında 19 Kasım 2008 tarihli Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi 2008/98/EC ifadesi için kısaca kullanılan Atık Çerçeve Direktifi (Waste Framework Directive) ifadesinin kısaltması.

Notlar

